

Urban Kuček

Apel za ljubezen v »pohabljenem svetu«

Lucija Stupica: *Magnolija*. Njena zgodba

Založba Goga, 2024

Najnovejšo zbirko poezije Lucije Stupice zaznamuje spominjanje, zato je na mestu samostalnika »zgodba« v naslovu, ki se morda ne sklada s splošno percepcijo poezije kot izpovedovalnice čustev. Čeprav zbirka sledi odraščanju deklice na podeželju in življenju subjektke na švedskem otoku ter fragmentom življenjepisa avtoričinega starega strica Antona Stupice, prevladujejo izpovedni toni s poudarjenimi opisi čustvenih stanj subjektke. Avtoričin postopek ni novost, saj se je prozne poezije z minimalnimi retoričnimi sredstvi že posluževala v prejšnjih dveh zbirkah. Verzi iz zbirke *Točke izginjanja* (2019), »drobne slike, / kolaži naših življenj, žive le, če jih nekdo zapiše, / obnovi v pripovedovanju, spominu, / jim da vrednost, odsev«, bi lahko služili kot programska misel *Magnolije*. Novost glede na predhodne zbirke je vizualna stran pesmi v obliki omejenega pravokotnika, ki se sklada z vsebino pesmi, ki se trudijo uloviti in zaobjeti drobce spominov in življenja. Druga kontinuiteta v poeziji Lucije Stupice sta medbesedilnost in citatnost, ki prežemata avtoričin opus vse od prvenca.

Peta zbirka Lucije Stupice je razdeljena na dva dela, ki sta naslovljena *Magnolija* in *Anton*. Uvedejo ju citati iz slovarjev, ampak njihova umeščenost bralcu ne pripomore k razumevanju posameznega izseka zbirke, saj služijo le vizualni popestritvi teksta in ne pridodajo k vsebini. Posamezna dela povezuje in razločuje več dejavnikov. Prvi del je zasnovan kot reminiscence na otroštvo in mladost v domačem kraju (v posebnem seznamu *Beležnica* izvemo za Šmarje pri Jelšah). Spomini so bukolični, okolica je miroljubna, niti šolski buliji ne prestopajo črte nasilja, vaščani ne zaklepajo vhodnih vrat. Idile ne uničijo niti katastrofe (kozjanski potres), subjektka je navdušena nad svetom, saj »ves čudežni svet, vedno / posejan s svetlobo, vedno šumenjem / magnolije« in vonjem knjig. Tok spominov prekinjajo pesmi o Antonu, ki se nadaljujejo v drugem delu. To niso spomini na strica, ampak fiktivni dialogi in izseki stričevih življenjskih prelomnic.

Drugi del z naslovom *Anton* subjektko za razliko od prvega dela prestavi v sedanost, kar je opazno v spremembi perspektive, saj preide iz tretje osebe v prvo. Začne se s prekinitvijo otroških let, »ki so še verjela v prihodnost«, in soočenjem s krivicami ob pogledu na gruzijskega berača, ki bi ga najraje izbrisala iz spomina. Sodobnost je prelita s svetlobo, ki je kontrastna prvemu idiličnem delu, saj tukaj prevladujejo temnejša psihološka občutja – tesnoba,

melanholija, strah in sorodna temačna občutja – ob katastrofalnih vojnah, prepletena s permanentno krizo: »V zraku lebdi neizrečena možnost katastrofe. Ničesar o možnosti ljubezni.« Preteklost in sedanjost sta v navzkrižju, saj »nimamo več vrta, ne kosimo trave, ne obiramo sadežev«. Subjektka meni, da poezija »ne ponuja upanja«, kar razumem skladno s pregovorom, da med vojno muze molčijo; umetnost naj bi bila pahnjena v obskurnost, s čimer se bralec lahko strinja ali pa zavrača.

Kljub civilizacijskemu razpadu pesnica ohranja optimizem. Upanje predstavlja ljubezen, predvsem partnerska, kar izraža verz »našla sem bližino in našla sem zvezdo«, starševska ljubezen do hčerke ter hišni ljubljencek. Zavetje oz. tolažbo pred »pohabljenim svetom« najde v toplini doma. Drugi moment je prisluškovanje naravi ter živalim, saj subjektka prevzema »zvočna pokrajina, ki te obdaja, valovanje narave, glasove zemlja in vetra«, saj verjame, da jo bo »zvok potegnil iz temine«. Izstop iz poetike zbirke predstavljata pesmi *Zunaj v temi* in *Ko se temperatura*, saj skoraj impresionistično kažeta navdušenje nad snežno pokrajino, a bi uspeli še bolje brez dodanega čustvenega naboja, kot goli impresiji.

Optimistični zanos je značilnost drugega dela, saj se subjektka odloči, da ne bo podlegla temačnosti, saj »ostaja upanje za neukrotljivo telo pesmi. Za njihova rojstva. In zame.« To je vidno v povezavi z naslovnim simbolom magnolije, ki nedvoumno predstavlja upanje, slednjega pa avtorica podkrepi s citatom Lucy Larcom »Kdor zasadi drevo, zasadi upanje«, kar zveni obrabljeno, že prebrano in slišano, s čimer oslabi učinek zbirke. Podobni nasveti in aforizmi, ki se pojavljajo večinoma v *Antonu*, predstavljajo nepotrební zaključek, saj meglijo splošni estetski učinek. Če se vrnem h glavnemu simbolu, ki smiselno povezuje tok zbirke: močno je poudarjen, ko se primarna pesem ponovi na koncu – s pomembno razliko, da je tokrat poudarjen le sporočilni del verza.

Na prvi pogled različna segmenta povezuje malo stvari, ampak zbirko v celovitosti ohranja motivika. Poleg že omenjene magnolije in prisluškovanja zvokom narave, povezujejo v tekstovje razpršeni motivi psov, ptičev, zvezd, molka, svetilnika, sanj, svetlobe in »zgodbe o Antonu«. Zgodbe v narekovajih, saj je fabule za zrno in ni predstavljena zaokroženo, ampak izrazito razpršeno po zbirki, s čimer ohranja enigmatičnost osebe. Avtorico fascinira Anton S. zaradi podobnosti in v primerjavi z lastno življenjsko potjo – oba sta zapustila rodno vas, postala tujca v svetu z drugačno identiteto. Projekt zapisati »prozno delo« (kot je zapisano v *Zahvali*) spodleti, saj kar napaberkuje preko pisem, člankov, spominov »ni veliko«, ne zadostuje za predstavitev osebnosti v obliki proze, saj »se je izkazalo, / da je ne morem zapisati.«

Ali ima poezija možnost osmisliti svet? Poezija predstavlja »uokvirjanje / ostanka sveta, ki razpada,« ter nadaljuje, da poezija nastaja »s premorom / s prekinitvijo«. Torej pesnica ne verjame v moč poezije v sodobnosti, saj »pesem ne ponuja odrešitve«. Kljub temu vztraja v pisanju poezije. Ne uspe napisati protestnega pisma, piše lahko le tesnobne misli, ki jih piše molk. Paradoksalno avtorica ne verjame v moč pesmi v krizi, hkrati pa vztraja v pisanju poezije.

Avtorica torej v središče te zbirke postavi iskanje smisla in zatekanje k spominom, saj je po njenem svet v katastrofalnem stanju, kjer poezija in umetnost ne pomagata, pribežališče in optimizem pa najde v medosebnih odnosih, ki izžarevajo ljubezen. Zbirka bi ohranila zaključenost tudi brez vrivkov o Antonu S. »Veličastna zgodba. Morala bi / se zgoditi«: ta dva verza lahko bralca zmedeta, saj ni jasno, na katero zgodbo se navezuje; od pričakovane zgodbe omenjene v naslovu ostane bore malo. Kljub temu se slog zbirke nagiba k narativnosti in aforistiki, kar avtorico približuje najmlajši generaciji pesnic in pesnikov, pri katerih je moderno tovrstno pisanje. Tesnoba, ki je značilna za prejšnje zbirke, kjer je njen izvor v neuresničenih medosebnih odnosih, v pričujoči zbirki ravno obratno najde zdravilo prav v odnosih in naravi. Pisava Lucije Stupice je suverena; je natančna opazovalka, ki ustvarja z ekonomičnim jezikom, iz česar izhaja kvalitetna pisava.